

Pomoc domácnostem a podnikatelům zasaženým růstem cen energií

Východiska:

Tento materiál je předkládán jako komplexní informace napříč věcně příslušnými resorty a obsahuje jednotlivá možná opatření z vládního podpurného balíčku na boj s dopady extrémního zvyšování cen energií. Zvýšení cen je způsobeno extrémním růstem cen energií na světových trzích. Na základě této situace došlo k ukončení činnosti řady alternativních dodavatelů, nejvýznamnější byla skupina Bohemia Energy, ale stále tento trend pokračuje. Tím pádem zákazníci, u kterých dodavatel ztratil schopnost dodávat energií a zároveň zákazníci, kteří nemají fixované ceny, jsou ohroženi nárůstem cen. Jedná se jak o domácnosti, tak i firmy.

Popis situace:

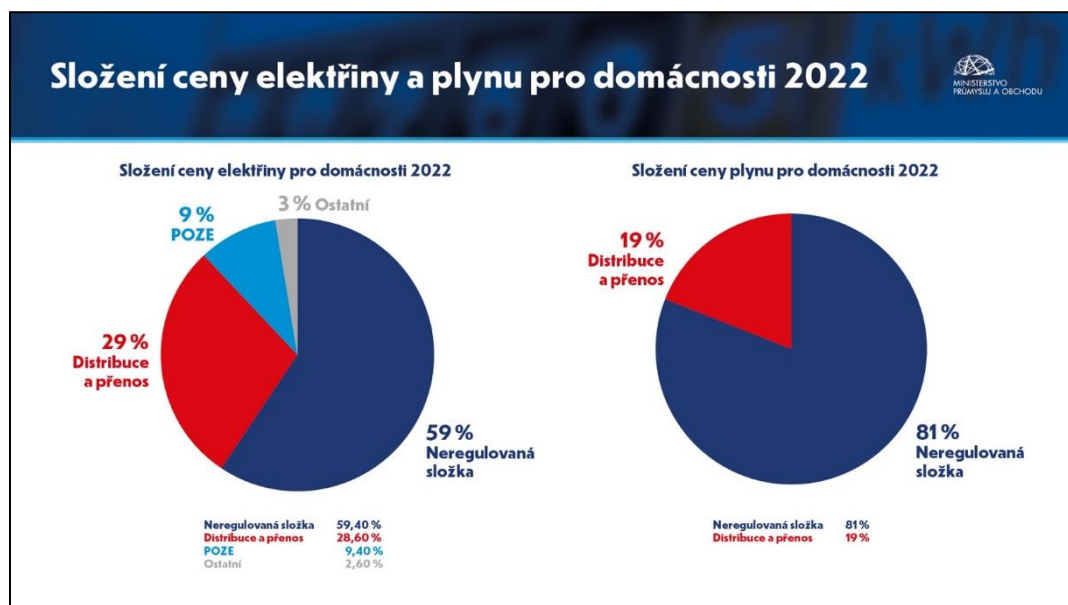
ZÁKLADNÍ INFORMACE

- Dohled nad energetickým trhem má **Energetický regulační úřad** (zřízen v roce 2001)
- Od roku 2005 respektive 2006 je plně liberalizovaný trh s elektřinou a plynem

Jak se stanoví ceny energií?

ERÚ vydává cenová rozhodnutí, která stanovují **regulované složky** cen elektřiny a plynu na další rok. Z regulovaných poplatků se hradí především náklady na rozvoj a údržbu energetických soustav, v případě elektřiny pak výrazný podíl tvoří i příspěvek na obnovitelné zdroje, dnes jde zhruba o osminu celkové ceny elektřiny.

Neregulovaná složka ceny je pak plně v rukou dodavatelů. Ti energie nakupují na burze a záleží jen na nich, jak úspěšní jsou v nakupování a jakou nastaví obchodní politiku při prodeji elektřiny nebo plynu vůči spotřebitelům.

Obrázek 1 Zdroj ERÚ

Cena komodity je pak následně promítnuta do ceníků pro koncové odběratele na základě individuální obchodní strategie daného dodavatele. Zákazníci mohou mít zpravidla uzavřené

dva druhy smluv. Smlouvu na dobu **určitou s fixní cenou** po celou dobu smlouvy nebo na **dobu neurčitou**, kdy není cena fixována po celou dobu. Odhad na trhu je, že zhruba 40 % je fixních smluv a 60 % je nefixovaných smluv. Každý druh smlouvy má své výhody a nevýhody, ale zpravidla v tuto chvíli, kdy ceny jdou razantně nahoru, tak kdo má fixní cenu, ten je na tom lépe.

Obchodníci zpravidla nakupují v několika cyklech – je to ochrana proti cenovým výkyvům na trhu. Proto i u **nefixní ceny**, nedostává zákazník automaticky cenu, která je na burze, ale je to jakýsi mix různých produktů, ale když cena na burze dlouhodobě roste, projeví se to i na zvyšování cen produktů pro zákazníky.

Výhled cen:

Roční produkt				
Datum	8.11	20.12	22.12	24.12
Elektřina 2022	120 EUR/MWh	245 EUR/MWh	326 EUR/MWh	273 EUR/MWh
Elektřina 2023	88 EUR/MWh	130 EUR/MWh	146 EUR/MWh	134 EUR/MWh
Elektřina 2024	76 EUR/MWh	94 EUR/MWh	96 EUR/MWh	93 EUR/MWh

Roční produkt				
Datum	8.11	20.12	22.12	24.12
Plyn 2022	52 EUR/MWh	105 EUR/MWh	140 EUR/MWh	97 EUR/MWh
Plyn 2023	32 EUR/MWh	51 EUR/MWh	61 EUR/MWh	52 EUR/MWh
Plyn 2024	24 EUR/MWh	30 EUR/MWh	29 EUR/MWh	29 EUR/MWh

Aktuální stav dodavatelů poslední instance (DPI):

Z původního počtu **912 962** zákazníků v režimu DPI je v současné době již **734 405** v systému OTE a běží proces změny 10 dnů. Zhruba **60 000** zákazníků stále zůstává **v DPI** (nekontaktní, schválně nebo v procesu změny).

Datum	Elektro v DPI	Datum	Plyn v DPI
14.10.2021	600 885	26.10.2021	287 973
19.10.2021	619 749	02.11.2021	283 854
02.11.2021	603 207	05.11.2021	275 968
03.11.2021	599 850	10.11.2021	266 352
10.11.2021	555 133	16.11.2021	224 527
16.11.2021	483 362	22.11.2021	191 756
22.11.2021	427 154	01.12.2021	112 026
01.12.2021	253 989	08.12.2021	81 066
08.12.2021	193 300	15.12.2021	62 062
15.12.2021	153 844	21.12.2021	51 291
21.12.2021	127 266		

Celková rekapitulace současného stavu režimu DPI (elektrina a plyn) ke dni 28.12.2021

Popis	Počet / Kč	Poznámka
Celkem do režimu DPI se dostalo zákazníků	912 962 zákazníků	Stav k 21.12.2021, report OTE
Celkem k novému dodavateli již odešlo (má nového obchodníka)	734 405 zákazníků	Stav k 21.12.2021
V režimu DPI nadále zůstává (celkem)	178 557 zákazníků	Stav k 21.12.2021
<i>Z toho komunikuje</i>	<i>79 242 zákazníků</i>	Stav k 21.12.2021
<i>Z toho nekomunikuje</i>	<i>99 315 zákazníků</i>	Stav k 21.12.2021
Objem neuhrazených záloh po splatnosti v režimu DPI	≈ 193,5 mil. Kč	MOO, MODOM tj. domácnosti
Objem neuhrazených faktur po splatnosti v režimu DPI	≈ 143,6 mil. Kč	MOO, MODOM tj. domácnosti
Objem neuhrazených záloh po splatnosti v režimu DPI	≈ 126 mil. Kč	MOP, VO tj. podnikatelé, společnosti
Objem neuhrazených faktur po splatnosti v režimu DPI	≈ 58,6 mil. Kč	MOP, VO tj. podnikatelé, společnosti

Poznámka: objemy neuhrazených záloh a faktur jsou reportovány jednotlivými DPI různě a jedná se o data v horizontu od 15. 12. 2021 do 28. 12. 2021.

Na základě enormního zvýšení cen elektrické energie a zemního plynu byla připravena sada opatření s cílem eliminovat dopady tohoto zdražení.

Balíček opatření konkrétní pomoci domácnostem a podnikatelům:**1. Rozšíření programu Záruka 2015 až 2023 záruky v souvislosti s vynucenou změnou dodavatele energií – zajistí MPO (resp. Národní rozvojová banka)**

- Podnikatelé, kterým přestali dodavatelé energie poskytovat své služby (dodávky elektřiny nebo plynu) z důvodu náhlého ukončení své činnosti a kteří tak byli případně nuceni odebírat po přechodnou dobu energie od dodavatele poslední instance, a následně uzavřeli smlouvy s novým dodavatelem energií, v důsledku čehož u nich došlo k nárůstu jednotkových cen energií o více než 100 %, ve srovnání s jednotkovými cenami původního dodavatele, mohou využít nový produkt „Vynucená změna dodavatele energie“. Ten se poskytuje v rámci programu Záruka 2015 až 2023.
- Princip: poskytnutí záruky zdarma až do výše 80 % jistiny zaručovaného úvěru, jehož maximální výše může být dva miliony korun. Doba ručení bude až dva roky.
- Ve spolupráci s MPO byl připraven program, který podnikatelům pomůže překlenout nelehké období spojené s prudkým nárůstem cen energií a umožní jim snadnější přístup k úvěrům od komerčních bank na pokrytí takto zvýšených provozních nákladů, aby mohli i za těchto zhoršených podmínek pokračovat v podnikatelské činnosti.
- Pro poskytnutí této záruky musí podnik doložit, že k navýšení záloh na energie došlo po 13. říjnu 2021, a to o více než 100 %. Pokud podnikatelé odebírají energie od dodavatele poslední instance, mohou požádat o podporu až poté, co uzavřeli standardní smlouvy s dodavatelem.

2. Dávky na bydlení – zajistí MPSV

2.1 Příspěvek na bydlení:

- Jedná se o nejširší státní pomoc s bydlením (svodný nástroj aktuální pomoci)
- Bude zahájena masová osvěta pro rozšíření povědomí o možnostech této podpory, včetně srozumitelné a jednoduché kalkulačky pro rámcové zjištění nároku na podporu (lze požádat až o 3 měsíce zpětně).
- Příspěvek na bydlení garantuje zajištění rodiny v nájemním a vlastnickém bydlení tak, aby jí po úhradě nákladů na bydlení zůstalo 70 % (65 % v Praze) příjmu. V rámci úhrady nákladů na bydlení se započítávají maximální výše normativních nákladů na bydlení daných zákonem (průměrné náklady na průměrný byt dle velikosti domácnosti a obce; dále jen „NNB“, kde proběhla pravidelná úprava těchto částek zejm. na základě vývoje indexu spotřebitelských cen k 1. 1. 2022 - viz nařízení vlády ze dne 13. 12. 2021 č. 507/2021 Sb.
- Avizovaný skokový nárůst nákladů domácností na energie však nelze v rámci dosavadního zmocnění vlády v zákoně promítnout do pravidelné úpravy částek normativních nákladů na bydlení, a proto byla připravena novela zákona, která zohlední předpokládaný nárůst cen energií v započítávaných nákladech na bydlení (tj. hlavním rozdílem je, že pravidelná úprava těchto částek jde na **reálný vývoj cen dle indexu** od Českého statistického úřadu, mimořádnost vývoje cen energií však vyžaduje mimořádnou reakci, proto bylo připraveno mimořádné navýšení na základě **odhadu vývoje cen**).
- Toto mimořádné navýšení platné pro rok 2022 většinou pokrývá očekávané navýšení cen domácností dle odhadu MPO, ERÚ a dle konzultace s DPI (je třeba zohlednit převažující nefixované smlouvy a vysoký počet domácností uzavírající nové smlouvy z důvodu ukončení dodávek původních dodavatelů)
- **Obsah novely zákona o státní sociální podpoře** (bude předložena na jednání schůze vlády dne 5. 1. 2022 se žádostí o projednání ve stavu legislativní nouze):
 - Mimořádné navýšení k normativním nákladům na bydlení pro rok 2022 tak, aby bylo pokryté zvyšování cen energií (tj. od ledna v případě včasného dokončení legislativního procesu)
 - Rozšíření nároku na příspěvek na bydlení i pro podnájemní bydlení a služebnosti (velmi významná změna, doposud pouze nájemní a vlastnické bydlení)
 - Zároveň novela obsahuje zmocnění pro vládu částky mimořádného navýšení v průběhu roku upravit svým nařízením v případě, kdy se odhad vývoje cen významně zvýší (odhad připraví ERÚ na základě žádosti vlády)
 - Předpokládané rozpočtové dopady: navýšení o cca 2,5 až 3 mld. Kč
- **Předpokládaný harmonogram legislativního procesu:**
 - nejpozději 29.12.2021 – návrh bude předán k projednání vládě, pokud bude předsedou LRV prominuto MPŘ a RIA
 - 5.1.2022 – návrh projedná vláda
 - 5.1.2022 – návrh bude předán PSP se žádostí vlády o projednání ve stavu leg. nouze
 - předpoklad projednání návrhu v
 - Poslanecké sněmovně na svolané 6. schůzi od 11.1.2022
 - následně (cca do 14.1.2022) – předání návrhu schváleného PS Senátu
 - Projednání návrhu Senátem nejpozději do 25.1.2022

- od 26.1.2022 – předání zákona schváleného PČR prezidentovi k podpisu, podpis prezidenta republiky, vyhlášení zákona ve Sbírce zákonů
- Účinnost dnem vyhlášení zákona – nejpozději 31.1.2022

2.2 Mimořádná okamžitá pomoc:

- Jedná se o dávku pomoci v hmotné nouzi → tedy nejtestovanější z testovaných dávek (test příjmů a majetku), základním principem je pomoci domácnostem, které (by) se vlivem úhrady vysokých nákladů dostali do hmotné nouze
- Umí pomoci jednorázově s úhradou nedoplatků, případně umí pomoci s jinými nutnými výdaji, na které domácnostem po úhradě nezbyvají vlastní finanční prostředky (např. zaplatí vysoké zálohy a nezbyde na nájem, nezbyde na zimní oblečení atd.)

2.2.1 MOP vyúčtování DPI: základním předpokladem je, že domácnost přešla na standardní produkt a má k dispozici vyúčtování za období v režimu DPI → s nedoplatkem na tomto vyúčtování je možné pomoci

- Pomoc je určena těm rodinám, které by se vlivem uhrazení nedoplatků dostaly do stavu hmotné nouze, jedná se tedy o testovanou dávku
- Test příjmu a majetku: příjmy domácnosti ze závislé činnosti se započítávají ze 70 % (důchody z 80 % a další dávky ze 100 %); k úsporám (majetku) se nepřihlíží až do výše dvojnásobku životního minima rodiny a dvojnásobku nákladů na bydlení; do nákladů na bydlení se započítávají odůvodněné náklady s bydlením
- Nově se umožní do odůvodněných nákladů na bydlení zohlednit i hypotéky či další závazky, jako jsou například leasingy atd.
- Probíhají pravidelná jednání MPSV s MPO, ERU a DPI k průběžnému monitoringu situace domácností v režimu DPI a případně včasnému detekování ohrožení odpojením od energií

2.2.2 MOP jednorázový výdaj / MOP sociální vyloučení: je určena pro ty domácnosti, které po zaplacení vysokých záloh na energie nemají dostatečně vysoký disponibilní příjem na úhradu jiného nezbytného výdaje (nájem, zimní oblečení atd.)

3. Dotační programy na snížení energetické zátěže domácností – zajistí MŽP

3.1 Nová zelená úsporám 2021-25:

- Program cílí na renovace budov a ochranu ovzduší; předpokládaná alokace 19 mld. Kč
- Určeno pro širokou veřejnost
- Renovace bytových a rodinných domů – dotace až do výše 60 % způsobilých výdajů; u rodinných domů bude možné využít až 650 000 Kč na zateplení
- Dotace na pořízení/výměnu kotlů (na biomasu), kamen a tepelných čerpadel (dle druhu 30 až 140 tisíc Kč)
- Dotace na pořízení a instalaci fotovoltaických systémů

3.2 Kotlíkové dotace:

- Určeno pro nízkopříjmové domácnosti (nízkopříjmovost definovaná s Agenturou sociálního začleňování MMR a je stanovena jako čistý roční příjem na osobu v domácnosti ve výši 170 900 Kč, tj. 12 242 Kč měsíčně; případně bez ohledu na příjem vybrané skupiny

III.

obyvatel: domácnosti starobních nebo invalidních důchodců 3. stupně, nezletilí vlastníci nemovitostí a studenti do 26 let).

- Předpokládá se výměna až 40 000 nevyhovujících kotlů (celková alokace 5,5 mld. Kč)
- Podpora ve výši 95 % z celkových způsobilých výdajů (zvýhodnění v porovnání s předchozím programovým obdobím i s podporou z programu Nová zelená úsporám viz výše).